

Тетяна Пікуля¹

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З НАТО ТА КРАЇНАМИ-ПАРТНЕРАМИ

Анотація. Збройне вторгнення Російської Федерації в Україну принципово змінило чинну світову архітектуру безпеки, спричинило необхідність перегляду стратегій і оборонних планів, відносин з партнерами. Актуальності набуло питання про роль України в світовому правопорядку.

З метою пошуку оптимальної безпекової системи України в дослідженні проаналізовані можливі варіанти її інституційної побудови та, зокрема, організаційно-правові засади співпраці України з НАТО та країнами-партнерами.

Наголошено на тому, що відсутність мети у вигляді членства України в НАТО може загальмувати проведення реформи, спрямованої на обмеження корупційних дій в секторі безпеки і оборони України та запровадження найкращих практик держав-членів НАТО.

Ключові слова: міжнародна система безпеки, майбутня архітектура світового порядку, співпраця України з НАТО.

ORGANIZATIONAL AND LEGAL FRAMEWORKS OF UKRAINE'S COOPERATION WITH NATO AND PARTNER COUNTRIES

Summary. The armed invasion of the Russian Federation into Ukraine has fundamentally changed the current world security architecture and necessitated a revision of strategies and defense plans, and relations with partners. The issue of Ukraine's role in the world legal order has become relevant.

In order to find the optimal security system of Ukraine, the study analyzed possible options for its institution-building and, in particular, the organizational and legal framework for Ukraine's cooperation with NATO and Partner countries. It was emphasized that the lack of a goal in the form of Ukraine's membership in NATO could slow down the reform aimed at limiting corruption in the security and defense sector of Ukraine and the introduction of best practices of NATO member states.

Key words: international security system, future world-class architecture, Ukraine's cooperation with NATO.

---

¹ Пікуля Тетяна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії права ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», pikulia.tatyana@gmail.com

Географія та історія – фактори, які безпосередньо впливають на внутрішню та зовнішню політику держави, її життєдіяльність. Україна географічно знаходиться в центрі Європи, але завдяки історичному фактору опинилася між Заходом і Росією в геополітичному вимірі.

За часів СРСР Москва контролювала все, що відбувалося у країнах Східної Європи, включаючи Україну, радянські війська були присутні у більшості держав-членів Варшавського договору.

Сьогодні майже всі країни Східної Європи зробили західний вибір та вступили до НАТО. Так вчинили і три колишні радянські республіки – Естонія, Латвія та Литва. Фінляндія та Швеція – дві нейтральні скандинавські держави, настільки стурбовані вторгненням Росії в Україну, що тепер з усією серйозністю розглядають для себе можливість вступу до Північноатлантичного альянсу вже у літку 2022 року. Велика Британія, США та інші країни НАТО обіцяють Швеції та Фінляндії гарантії безпеки на період від заявки до офіційного вступу до альянсу. Цього тижня прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон підписав з обома країнами декларації про взаємодопомогу в разі нападу².

Незадовго до того, як президент Путін надіслав свої війська в Україну, він вимагав перегляду європейської карти безпеки. Війська НАТО, наполягав він, мають бути виведені зі всіх східноєвропейських країн, і – жодних нових членів альянсу. Відповідну пропозицію Путін зробив у грудні 2021 року, коли змусив російське МЗС опублікувати та поширити два проекти угод. Один для Вашингтону, інший для НАТО. Хоча з НАТО та Вашингтоном ці угоди не обговорювалися. Однією з умов цих угод, які В. Путін намагався нав'язати НАТО, було те, що війська НАТО повернуться туди, де вони перебували 27 травня 1997 року. Це означає заборону розміщення військ та озброєнь «старими членами» НАТО (країнами, які були членами до 1997 року) на території «нових членів» – Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії, Болгарії, Естонії, Литви, Латвії, Словенії, Хорватії,

---

² Фінляндія оголосила про намір приєднатися до НАТО. Наступна – Швеція.
URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-61366659>

Албанії, Чорногорії та Північної Македонії, які вступили в альянс у 1999–2020 роках. Це була дата підписання установчого акта НАТО-Росія. І протиріччя або дебати полягали у тому, що акт про створення формату НАТО-Росія, на думку В. Путіна, мав би дати Російській Федерації право вето на розширення НАТО. В установчому акті Росія-НАТО вето не було, проте Б. Єльцин після підписання цього акта помилково заявив публічно на численних прес-конференціях, що було. Американці були стривожені через це. Вони скотактували з міністром закордонних справ і запитали, чому Б. Єльцин каже неправду. І російський міністр закордонних справ сказав: «Ви знаєте Єльцина, ви знаєте, що ми не можемо його контролювати».

Б. Єльцин створив у суспільстві відчуття, ніби 27 травня 1997 року Росія отримала право вето на розширення НАТО. Чого не було в юридичному документі. Проте В. Путін використовує це у своїх цілях і каже: «Послухайте, в 1990 році нам сказали: «Ні одного дюйма на Схід», і ця обіцянка була порушена. У 1997 році нам сказали, що ми отримаємо право вето, і це теж порушено. Ми не можемо довіряти Заходу. Тож я повинен демілітаризувати Україну»³.

Путін назвав військову операцію в Україні «запобіжною відсічкою». Військова спецоперація в Україні була єдиною можливістю для Росії запобігти агресії проти своєї території; країни НАТО не захотіли почути заклики Росії до створення нової системи безпеки, а натомість шляхом військового освоєння прилеглих до Російської Федерації територій створили для неї неприйнятну загрозу, – заявив президент Російської Федерації В. Путін. Зокрема, за його словами, «відкрито йшла підготовка до чергової каральної операції на Донбасі, до вторгнення на наші історичні землі, включаючи Крим, у Києві заявляли про можливе придбання ядерної зброї, блок НАТО розпочав активне військове освоєння прилеглих до нас територій».

---

³ НАТО не обіцяло Росії не просуватися на схід. Як Володимир Путін перекручує факти, щоб виправдати війни. Грунтовний екскурс в історію. Forbes. ua. 07 квітня 2022 р. URL: <https://forbes.ua/inside/nato-ne-obitsyalo-rosii-ne-prosuvatisya-na-skhid-yak-volodimir-putin-perekruhue-istoriyu-shchob-vipravdatiyvini-gruntovniy-ekskurs-v-istoriyu-07042022-5340>

Як підкреслив президент Російської Федерації, «таким чином планомірно створювалася абсолютно неприйнятна для нас загроза, причому безпосередньо біля наших кордонів»⁴.

Після російського вторгнення в Україну у лютому 2022 року безпекова та політична ситуації в Європі, а також можливі відносини НАТО з Російською Федерацією різко змінилися.

Російська агресія, що принципово змінила чинну архітектуру безпеки, спричинила необхідність перегляду стратегій і оборонних планів в Європі, відносин з партнерами, а також бачення майбутнього безпекового порядку.

На думку британської аналітичної компанії The Economist Intelligence Unit (EIU), військове вторгнення Російської Федерації в Україну знаменує собою визначальний момент у перебудові геополітичного порядку. Битва за Україну – це не просто чергова регіональна війна, вона являє собою розрив відносин Росія-Захід, що матиме глибокі наслідки для Європи та світу.

Безпекова архітектура світу потребуватиме перебудови після війни. Чимало інституцій довели, що не відповідають новим умовам. РБ ООН втратила дієвість та авторитет. ОБСЄ можна сміливо ліквідувати як безпековий майданчик, якщо не відбудеться її реформи. Не виключене глибоке реформування НАТО чи створення нових безпекових союзів.

Підсумок війни Росії проти Заходу, яка наразі триває на українській території, ще не визначений. Невідомо, до яких масштабів вона виросте, якими будуть її наслідки, та яку роль буде відігравати Україна в світовій архітектурі безпеки⁵.

На експертному рівні обговорюються можливі варіанти майбутньої безпекової системи України.

Гарантами безпеки для України могли б виступити певні альянси провідних держав світу. Замість НАТО потрібна інша інституція,

---

⁴ Путін на параді в Москві назвав напад РФ на Україну “запобіжною відсічною агресією”. Мобілізацію не оголосив. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/war/putin-na-paradi-v-moskvi-nazvav-napad-rf-na-ukrajinu-zapobizhnoju-vidsichju-agresiji-mobilizatsiju-ne-ogolosiv-1608091.html>

⁵ Альтернатива НАТО: чим загрожує відмова України від Альянсу за домовленістю з Кремлем. Європейська правда. 23 березня 2022 р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/23/7136465/>

яка надала би Україні тверді гарантії захисту, щоб замість слів про «стурбованість», ухвалювалися ефективні заходи захисту міжнародного правопорядку. Будапештський меморандум показав, що гарантії нічого не варті, якщо вони чітко не окреслені. Гарантії чогось варті лише в тому випадку, якщо їх дотримуються.

Відповідну думку просують і офіційні посадовці в Україні. Наразі Україна разом із партнерами, зокрема США, Великою Британією, Францією, Німеччиною, Італією, Туреччиною, перебуває в пошуку можливих гарантів безпеки для України та одночасно створення нової світової системи безпеки.

Можна погодитися з ідеєю українського президента В. Зеленського створити систему безпеки U-24. Президент України виступив з відповідною ініціативою, озвученою під час виступу перед Конгресом США 16 березня.

«Я звернувся і до Сполучених Штатів, і до всіх відповідальних держав щодо створення нового об'єднання U-24. Нового союзу, який гарантуватиме, що кожен агресор отримає скоординовану відповідь світу. Швидко та ефективно. Одряду. Не через тижні, місяці, роки, а за перші 24 години від нападу», – сказав В. Зеленський. Нам потрібне коло країн, які готові протягом 24 годин надати будь-яку зброю, нам потрібно, щоб санкції були розроблені заздалегідь, і вони першої ж секунди, коли ми відчули загрозу з боку Російської Федерації, коло цих держав об'єдналося і ввело все одразу⁶.

Проте, як вони зможуть гарантувати безпеку України, як зробити так, щоб U-24 було ефективніше ніж НАТО або ООН? Інституційної реакції сьогодні недостатньо. Вони могли б пообіцяти прийти на допомогу Україні, маючи у своєму розпорядженні збройні сили. Але навряд чи без участі ядерних держав такі гарантії обіцяють вагому безпеку.

Вважаємо, що універсальна міжнародна організація повинна відповідати таким критеріям: 1) відсутність права вето у окремо взятої держави; 2) наявність автоматичного механізму позбавлення права голосу будь-якої держави, яка порушила міжнародне

---

⁶ Україна наразі не має готового переліку країн-гарантів безпеки – Зеленський. Радіо Свобода. 05 квітня 2022 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-peregovory-rt/31786523.html>

право, в тому числі Статут; 3) розширення компетенції, разом із запровадженням імперативного права ухвалювати рішення у сфері безпеки, економіки, клімату, екології і прав людини; 4) наявність потужного воєнного контингенту у складі не менше 250 тисяч професійних військовослужбовців і у 20 разів більше резервистів, який не підпорядковується жодному уряду, окрім Генасамблеї ООН та, у термінових випадках, Радбезу ООН, як постійно діючого світового уряду. ОБСЄ та інші регіональні безпекові організації мають бути або ліквідовані, або краще інкорпоровані в ООН»⁷.

У контексті вирішення питання щодо можливих варіантів майбутньої безпекової системи України президент України В. Зеленський 28 березня 2022 року зауважив, що питання **гарантій безпеки, нейтралітету, без'ядерного статусу** нашої країни залишаються найголовнішими й найважливішими, адже розширення НАТО Росія називає серед приводів для вторгнення в Україну.

Глава держави зазначив, що це питання глибоко пропрацьоване, і Україна готова на нього йти, лише якщо матиме закріплені на папері гарантії.

«Мене там цікавить, щоб це не був ще один папірець на кшталт Будапештського меморандуму. Нас цікавить, щоб цей папір перетворився на серйозний договір, який буде підписаний всіма гарантами», – сказав В. Зеленський.

Також обов'язково має бути верифікація цього документа у парламентах країн-гарантів, а в Україні повинен відбутися референдум із цього питання.

«Російській стороні потрібні гарантії, що це відбудеться. Тому референдум. Тому що тільки народ може ухвалити рішення, що може бути такий статус і такі гарантії. Референдум відбудеться впродовж кількох місяців, а зміни до Конституції відбуватимуться мінімум рік. Згідно з нашим чинним законодавством», – констатував Президент.

Водночас Глава держави наголосив, що проведення такого референдуму буде можливим лише після повного виведення

---

⁷ Будувати з нуля, або Якою може бути майбутня система глобальної безпеки. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3449401-buduvati-z-nula-abo-akou-moze-buti-majbutna-sistema-globalnoi-bezpeki.html>

російських військ із території України. Адже коли в країні тривають активні бойові дії та присутні війська іншої держави, «ніхто й ніколи не визнає результатів цього референдуму».

«Домовленості мають бути в нас із Президентом Путіним. Гаранти нічого не підписуватимуть, якщо у нас стоять війська», – сказав він.

«Ми зустрілися, домовилися. Наша з ним домовленість. Із підписами, печатками, хоч кров'ю. І цього достатньо, щоб розпочати процес виведення військ. Війська мають бути виведені, гаранти все підпишуть, і далі все це працюватиме. Ратифікації в парламентах, референдум кілька місяців, а вже потім – зміни до Конституції», – наголосив Володимир Зеленський і додав, що для цього має відбутися його особиста зустріч з Президентом Володимиром Путіним⁸.

Як українська, так і російська сторони визнають, що «нейтралітет» України є однією з тем переговорів. На цьому публічна згода сторін закінчується, а у Києві наголошують, що бравурні заяви представників Російської Федерації про нібито майже досягнуту згоду – це пропаганда. Ключові питання лишаються неврегульовані.

Утім, в Україні вже почалася дискусія про те, чи варто нам прагнути членства в Північноатлантичному альянсі. Українська делегація в Стамбулі сигналізувала про готовність говорити про нейтралітет та відмову від руху до членства в НАТО.

Як відомо, прагнення України вступити в НАТО зафіксовані у Конституції України: у її преамбулі, у ст. 102 розділу V «Президент України» та ст. 116 розділу VI «Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади»⁹. Без зміни відповідних приписів обіцянки В. Зеленського будуть нездійсненними.

У Конституції України є пряма заборона змінювати її під час воєнного і навіть надзвичайного стану. До того ж це доволі довгий процес, який передбачає голосування на двох сесіях Ради та висновок Конституційного суду (який нині не є аж надто лояльним

---

⁸ Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-denacifikaciya-ta-demilitarizaciya-ukrayini-na-per-73901>

⁹ Конституція України. Закон України від 28. червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

до Президента). Завершити внесення змін за пару днів чи навіть тижнів – неможливо. І пропускати якісь етапи не можна, бо той же Конституційний суд скасує ці зміни.

Отже, щоби змінити Конституцію України, ми маємо досягти такого перемир'я (нехай навіть тимчасового), коли армія не відчуватиме загрози нападу окупаційних військ та на тривалий час відмовиться від режиму воєнного та навіть надзвичайного стану.

Одночасно із дискусією, чи варто нам прагнути членства в Північноатлантичному альянсі, лунає критика НАТО, створюється імідж «недієздатної організації», яка «не підтримує Україну». «Якби Україна була членом НАТО, війна би не розпочалася». Це – слова В. Зеленського, що необережно прозвучали в інтерв'ю CNN. Про подібне Президент говорив не раз, ще до вторгнення Російської Федерації; тоді це звучало у тому сенсі, що членство України в НАТО потрібне для того, щоби забезпечитися від нової війни.

Також лунають заяви про те, що Україну гарантовано не візьмуть до Північноатлантичного альянсу. Необхідно визнати той факт, що Україна не зможе стати членом НАТО, незважаючи на заяви керівників військового блоку щодо збереження політики «відкритих дверей», заявив Президент України В. Зеленський під час зустрічі лідерів країн Об'єднаних експедиційних сил. «Зрозуміло, що Україна не є членом НАТО, ми це розуміємо, ми адекватні люди. Роками ми чули про нібито відчинені двері, але вже почули також, що нам туди не ввійти. Це правда і треба це визнавати», – заявив В. Зеленський. У свою чергу, голова парламентської фракції правлячої партії «Слуга народу» Д. Арахамія висловив думку, що Україна не боротиметься за заявку на вступ в НАТО. За його словами, члени Північноатлантичного альянсу не готові навіть обговорювати членство країни у найближчі п'ять-десять років. При цьому Д. Арахамія підкреслив, що Україна готова обговорювати різні формати поза НАТО, зокрема прямі гарантії безпеки від окремих країн¹⁰.

---

¹⁰ Зеленский заявил, что вступление Украины в НАТО невозможно. Ведомости. 15 марта 2022 г. URL: <https://www.vedomosti.ru/politics/news/2022/03/15/913585-zelenskii-zayavil-chto-vstuplenie-ukraini-v-nato-nevozmozhno>

Від представників влади доводиться чути, що ми хочемо відмовитися від НАТО не «в порожнечу», а замінити Альянс новим чи то оборонним союзом, чи то іншим об'єднанням, яке ми самі створимо прямо зараз.

І, мовляв, у ньому ми будемо мати точно такі гарантії, які дає ст. 5 Вашингтонського договору НАТО. Але ця обіцянка – наївна. Вона точно не буде виконана бо однією з умов інтеграції з ЄС та НАТО є завершення «гарячої фази» війни.

Але будь-який інший безпековий союз, який дасть Україні гарантії безпеки, так само неможливо створити під час збройного протистояння, бо для його учасників це означало би автоматичне залучення до війни.

Тому зараз максимум можливого – це папірець на кшталт Будапештського меморандуму.

Натомість сьогодні геополітична ситуація складається таким чином, що Україна має усі шанси відкрити двері до іншої організації – Євросоюзу, а через них в НАТО.

Брюссель розпочав розгляд нашої заявки про вступ до Євросоюзу, причому за прискореною процедурою. Вже за кілька місяців ми маємо отримати статус кандидата. Після цього вступ буде обмежений передусім швидкістю реформ, які проводитиме наша держава.

Але річ у тім, що політично вступ до НАТО та ЄС тісно пов'язані один з одним. Цей зв'язок не є формальним, бо це дві різні організації, але політична реальність інша. Не дарма усі держави Східної Європи йшли до них паралельно.

Євросоюз – це про економіку та бізнес. Він дає економічний поштовх, полегшує торгівлю та рух капіталу. У тому числі полегшує інвестиції. Але для інвесторів важливо мати не лише економічний захист, верховенство права тощо. Їм потрібно знати, що їхні інвестиції фізично захищені. Особливо у Східній Європі. Тим більше в Україні.

Гроші німецького, французького, нідерландського бізнесів тощо, які будуть інвестовані в український ринок, потребуватимуть захисту, і ця потреба знищить політичні аргументи проти нашого членства в НАТО, які є у Берліні, Парижі, Гаазі тощо. Тому з наближенням нашого вступу до ЄС перспектива членства у НАТО стане дуже близькою. Понад те, через відмінність процедур дуже імовірно, що до Альянсу ми вступимо навіть раніше, ніж до ЄС.

Але тільки за однієї умови: якщо влада та суспільство України не відмовляться від неї вже зараз, виконуючи ультиматум Кремля.

Звичайно, для продовження руху як до НАТО, так і до ЄС необхідно як мінімум зафіксувати лінію окупації. У стані активних бойових дій завданням держави є не євроінтеграція, а оборона.

Необхідність вступу України до НАТО як основний спосіб гарантування безпеки країни викристалізувалася після початку війни Росії в Україні в 2014 році. З того часу цю ідею стабільно підтримували приблизно 45-50% наших громадян. Напередодні повномасштабного військового вторгнення Росії в Україну в лютому за членство України в Альянсі виступали 62% наших співвітчизників, а вже за тиждень після початку повномасштабних воєнних дій рівень підтримки стрімко зріс до рекордних 76% (на 1 березня 2022 року).

Треба усвідомлювати, що курс України на членство в НАТО – це не лише про формальний вступ до Альянсу. Йдеться, перш за все, про глибинну співпрацю з блоком на різних рівнях, яка триває не один рік.

Зміцнення безпеки та посилення обороноспроможності України було не просто одним із пріоритетів, а стало чи не найголовнішим досягненням у співпраці з Альянсом. За ці роки (офіційно відносини України з НАТО були встановлені у 1992-му) Україна стала єдиною державою-партнером блоку, яка брала участь у всіх його основних місіях та операціях. Починаючи з 2014 року, Україна бере участь у численних спільних навчаннях із НАТО: Sea Breeze, Rapid Trident, Joint Juncture, Defender Europe, Coherent Resilience, Cossack Mace-2021 тощо. Тренування з інструкторами з країн-членів блоку пройшли десятки тисяч українських військовослужбовців.

Усе це сприяло збільшенню рівня боєздатності української армії, впровадженню в Україні найкращих практик та стандартів армій країн Європи і США, а також посиленню взаємосумісності з арміями держав-членів Альянсу. Якщо збройні сили держав-членів та партнерів НАТО взаємосумісні, це означає, що вони розуміють одне одного, діють за певними стандартами та можуть спільно й узгоджено взаємодіяти в рамках навчань або операцій. Тривала співпраця та наявність партнерської довіри сприяла наданню нашій країні зброї та введенню санкцій проти країни-агресора після початку повномасштабної війни

Росії проти України. Ці дії вживають держави-члени НАТО, а не власне Альянс, однак у цих питаннях він виконує координуючу роль.

Україна, до речі, мала змогу робити закупівлі продукції військового призначення, яку в нашій країні не виробляють, ще до початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації.

У 2015 році ми приєдналися до Агенції НАТО з підтримки та постачання – спеціалізованої системи закупівель Альянсу – та вже з 2019 року почала здійснювати закупівлі за спрощеною процедурою та зниженими цінами. Тісна співпраця з Альянсом також сприяла запуску в Україні реформи оборонних закупівель – реформи, спрямованої на боротьбу з корупцією в секторі безпеки і оборони України та запровадження найкращих практик держав-членів НАТО. Крім того, завдяки поглибленій співпраці з Альянсом Україна отримала можливість проводити обмін розвідданими з державами-членами НАТО.

Це надзвичайна перевага, яку ми наразі використовуємо в умовах війни з Росією. Поглиблений обмін розвідданими став можливий, зокрема, завдяки отриманню Україною статусу партнера з розширеними можливостями (EOP). Серед інших переваг цього статусу: розширення участі України в спільних навчаннях і тренуваннях НАТО, посилення співпраці для забезпечення безпеки Чорного моря, розширення українського представництва в структурах НАТО тощо.

Співпраця нашої країни з НАТО у сфері впровадження реформ була однією з основних та чи не найважливіших. Альянс надавав дорадчу допомогу в цій сфері, а також допомагав визначити найбільш пріоритетні реформи для впровадження. Завдяки підтримці з боку держав-членів НАТО в Україні було зроблено перші кроки на шляху до встановлення демократичного та цивільного контролю над збройними силами – введено норму, що міністром оборони має бути цивільна особа; було запущено реформи СБУ та розвідки; відбулися позитивні зміни в Збройних силах України: реформування сержантського корпусу Збройних сил України, покращене медичне забезпечення військових тощо.

Безперечно, до повномасштабного вторгнення Росії актуальними для України залишились низка проблем, як-от забезпечення військових житлом, відтік кваліфікованих кадрів з армії тощо.

Та саме прагнення вступу до Альянсу визначало необхідність проведення подальших реформ у сфері безпеки та оборони, орієнтованих на людей. Йдеться про соціальний захист військових, належне медичне забезпечення, рівні права та можливості жінок і чоловіків у секторі безпеки та оборони тощо. Адже забезпечення цих умов є одними з основних критеріїв для вступу в НАТО. Відсутність мети у вигляді членства в НАТО може загальмувати проведення таких реформ у майбутньому. Альянс також спрямовував допомогу Україні через програми з розвитку потенціалу: наприклад, програму з професійного розвитку (PDR, розвиток навичок управління та лідерства у цивільних посадових осіб), програму з розвитку військової освіти (DEEP) тощо. У рамках «Комплексного пакета допомоги», який включав 40 цільових заходів у 13 ключових сферах, держави-члени Альянсу надавали Україні допомогу через трастові фонди (механізм надання на добровільній основі окремими країнами членами та партнерами НАТО цільової практичної допомоги в різних галузях).

Відмова від курсу в НАТО, а також сильне відмежування від Альянсу означатимуть не лише відмову від ідеї членства, але й можливий кінець поглибленої або будь-якої співпраці з НАТО взагалі¹¹.

Так, можна дорікати союзникам у тому, що вони не усвідомлюють рівня путінського божевілья. Але не варто забувати і про те, що кожна держава та кожний оборонний союз мають передусім захищати власні кордони та уникати війни на своїй території. Саме це робить НАТО. А у межах розробки нової Стратегічної Концепції НАТО вже точиться дискусія про те, яким може бути шлях до майбутнього вступу до Альянсу держав із наявною окупованою територією.

У свою чергу, українська держава, Збройні сили України та весь сектор безпеки та оборони довели свою відданість цінностям і принципам Альянсу. Україна більше не є лише реципієнтом безпеки: вона має досвід, знання та навички, якими може поділитися з НАТО, особливо на тактичному та оперативному рівнях. Сили безпеки та оборони України мають унікальний бойовий досвід, демонструючи безпрецедентно високий рівень ефективності.

---

¹¹ Переваги від НАТО: чим небезпечна для України відмова від курсу на вступ до Альянсу? URL: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/perevagy-vid-nato-chym-nebezpechna-dlya-ukrayiny-vidmova-vid-kursu-na-vstup-do-alyansu/>

Ураховуючи здобутий Україною досвід як у військовій сфері, так і у веденні гібридної війни, Альянсу слід розглядати Україну по-новому – як досвідченого, надійного партнера, відносини з яким є виправданими¹².

І на завершення. Важливо розуміти, що НАТО ще до нашого вступу допомагає Україні не лише зброєю. Наш рух до Альянсу – це дорога реформ, які змінюють державу, включно з її безпековим сектором та розвідкою, роблять їх ефективнішими, запроваджують кращі практики держав НАТО. Відмовлятися від цього за умови російської загрози, яка нікуди не подінеться навіть після підписання мирного договору, – точно не найкраще рішення¹³.

Список літератури

- Альтернатива НАТО: чим загрожує відмова України від Альянсу за домовленістю з Кремлем. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/23/7136465/>.
- Будувати з нуля, або Якою може бути майбутня система глобальної безпеки. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3449401-buduvati-z-nula-abo-akou-moze-buti-majbutna-sistema-globalnoi-bezpeki>.
- Зеленский заявил, что вступление Украины в НАТО невозможно. Ведомости. 15 марта 2022 г. URL: <https://www.vedomosti.ru/politics/news/2022/03/15/913585-zelenskii-zayavil-chto-vstuplenie-ukraini-v-nato-nevozmozhno>.
- Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- НАТО не обіцяло Росії не просуватися на схід. Як Володимир Путін перекручує факти, щоб виправдати війни. Ґрунтовний екскурс в історію. Forbes.ua. 07 квітня 2022 р. URL: <https://forbes.ua/inside/nato-ne-obitsyalo-rosii-ne-prosuvatisya-na-skhid-yak-volodimir-putin-perekruchue-istoriyu-shchob-vipravdati-viyni-gruntovniy-ekskurs-v-istoriyu-07042022-5340>.

---

¹² Що має змінитися у стратегії НАТО: рекомендації з України до рішення саміту Альянсу. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/14/713780/>

¹³ Альтернатива НАТО: чим загрожує відмова України від Альянсу за домовленістю з Кремлем. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/23/7136465/>

- Переваги від НАТО: чим небезпечна для України відмова від курсу на вступ до Альянсу? URL: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/perevagy-vid-nato-chym-nebezpechna-dlya-ukrayiny-vidmova-vid-kursu-na-vstup-do-alyansu/>.
- Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-denacifikaciya-ta-demilitarizaciya-ukrayini-na-per-73901>.
- Путін на параді в Москві назвав напад РФ на Україну «запобіжною відсіччю агресії». Мобілізацію не оголосив. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/war/putin-na-paradi-v-moskvi-nazvav-napad-rf-na-ukrajinu-zapobizhnoju-vidsichju-agresiji-mobilizatsiju-ne-ogolosiv-1608091.html>.
- Україна наразі не має готового переліку країн-гарантів безпеки – Зеленський. Радіо Свобода. 05 квітня 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-peregovory-rf/31786523.html>.
- Що має змінитися у стратегії НАТО: рекомендації з України до рішення саміту Альянсу. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/04/14/7137802/>.